

## ԲԱՐՍԵՂ ԿԱՆԱԶՅԱՆ. ԴԻՄԱՆԿԱՐԻ ՆՐԱՎԳԾԵՐ

### ԱՆՆԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, ՎԱՐԴԱՆ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Հոգվածը նվիրված է սփյուռքահայ կոմպոզիտոր, խմբավար, մանկավարժ Բարսեղ Կանաչյանին: Այստեղ արժևորվում են կոմպոզիտորի արվեստը, ինչպես նաև նրա դերը հայ երաժշտական մշակույթը պահպանելու, զարգացնելու և տարածելու գործում: Բ. Կանաչյանն իր երկարատև և շրջուն կյանքի ընթացքում հավատարիմ մնաց Կոմիտասին, հայ հոգուն և ինքն իրեն:

Բ. Կանաչյանի անունն ու գործն անջնջելի կմնան հայ երաժշտության պատմության մեջ իբրև Կոմիտասի գործի մեծ ջատագով, երաժշտական գործիչ և ստեղծագործող:

**Բանալի բառեր** – Բարսեղ Կանաչյան, կոմպոզիտոր, խմբավար, արվեստ, ստեղծագործություն, օպերա, երգչախումբ:

Հայ ազգային երաժշտությունը հիրավի փառավոր ուղի է անցել՝ հաղթահարելով բազմաթիվ դժվարություններ և գրանցելով նորանոր հաջողություններ: XXI դարում արդեն հայ երաժշտությունը մեզ է ներկայանում հարուստ և բազմաժանր ժառանգությամբ:

Բարսեղ Կանաչյանը հայ երաժշտության ականավոր դեմքերից է: Ծնվել է 1885թ. Ռոդոսթյում՝ համեստ արհեստավորի ընտանիքում: Երեք տարուց հետո ընտանիքը տեղափոխվում է Կ. Պոլիս: Շուտով Բարսեղը սկսում է սովորել Կետիկ փաշա թաղի ազգային վարժարանում: 90-ական թվականների դեպքերը Կանաչյաններին ևս ստիպում են լքել հայրենական տունը: Նրանք մեկնում են Բուլղարիա: Պատանին ուսումն ավարտում է և մի վանեցի վաճառականի մոտ գրագրություն է անում, իսկ ազատ ժամերին զբաղվում է ինքնաստեղծ ջութակն ինքնուս նվագելով: Բարսեղը, երաժշտությամբ տարված, սոլֆեջիոյի դասեր է առնում Բեռլինի արքայական երաժշտանոցն ավարտած Նաթան բեկ Ամիրխանյանից: Կարճ ժամանակ անց ընտանիքը տեղափոխվում է Ռումինիա:

1908 թվականի օսմանյան սահմանադրությունից հետո բազմաթիվ հայեր ապագայի ակնկալիքով վերադառնում են Պոլիս: Այդ շարքերում էր նաև Բարսեղ Կանաչյանը: Այստեղ նա կազմում է «Քնար» փողային նվագախումբը և համերգներով հանդես գալիս հայկական շրջաններում: Այդ ընթացքում էլ հանդիպում է մեծն Կոմիտասին: Նա Կոմիտաս վարդապետի հինգ սաներից ավագն էր: «Գուսան» երգչախմբում դասեր է առնում հայոց երգի վեհափառից,

հետևում նրա խմբավարական արվեստին, որոնք լավագույն դպրոց հանդիսացան Կանաչյանի համար:

Մեծ եղեռնի օրերին Կանաչյանին կանչում են թուրքական բանակ: Նա զինվորական հիվանդանոցներից մեկում աշխատում է որպես բուժակ: Այստեղ նա ենթարկվում է ծանր հալածանքների, հիվանդանում է և ուղարկվում Հալեպ: Հայ աքսորյալների ուժերով Հալեպում Կանաչյանը կազմակերպում է խմբային համերգներ, որոնց մասնակցում են նաև «Գուսանի» մյուս անդամները՝ Վարդան Սարգսյանը, Միհրան Թումանյանը, Վաղարշակ Սրվանձոյանը, Հայկ Սեմերճյանը: Կոմիտասը, սակայն, սիրելի սաների հետ չէր: 1919թ. Բերայում 300-հոգանոց միացյալ խմբով կոմիտասյան սաների փայլուն համերգը մեծ հաջողություն է ունենում: Նրանք հրատարակում են նաև «Հայ գուսան» երգաշարը՝ երեք պրակից, որոնց մեջ տեղ է գտել նաև Բ. Կանաչյանի «Օրորը», որը հետագայում պիտի մեծ ճանաչում բերեր հայ երգահանին:

Այնուհետև Բ. Կանաչյանը մեկնում է Փարիզ, սովորում Ռենե Լ' Նորմանի դասընթացներում: 1921-ին մեկնում է Եգիպտոս և շարունակում իր երաժրշտական գործունեությունը: Յոթ տարի պաշտոնավարում է Կիպրոսի Մելքոնյան վարժարանում որպես երաժշտության դասատու: 1933-ին թափառումներից հոգնած Կանաչյանը վերջնականապես հաստատվում է Բեյրութում<sup>1</sup>: Այստեղ նոր թափ է ստանում կոմպոզիտորի երգչախմբային գործունեությունը: Կոմիտասյան երգչախմբի օրինակով նա իր խմբի անունը կնքում է «Գուսան»: Համերգներով հանդես է գալիս Դամասկոսում, Տրիպոլիում, Լաթաքիայում, Հալեպում և այլուր: Կանաչյանը երկար տարիներ երաժշտության ուսուցիչ և խմբավար է աշխատել Համազգայինի «Նշան Փալանճյան» ճեմարանում: Նա իր ամբողջ կյանքն ու գործունեությունը նվիրել է հայ երաժշտությանը: Կանաչյանը՝ իբրև երգահան, շարունակել է Կոմիտասի ստեղծագործական ուղին՝ տարածելով կոմիտասյան սկզբունքները: Միաժամանակ նա գրի է առնում և ուսումնասիրում արաբական ժողովրդական երաժշտություն, բազմաձայն երգչախմբի համար մշակում երգեր: Արաբական մամուլը երախտագիտության էջեր է ձոնել Կանաչյանին արաբական, քրդական երգերի առաջին բարձրարժեք մշակումների համար: Արաբական և այլ մշակույթների զարգացմանը

<sup>1</sup> Պահպանված է Բարսեղ Կանաչյան-Միհրան Թումանյան նամակագրությունը, որտեղ հետաքրքրական հիշատակություններ կան այս տարիների մասին:

նպաստելու համար Կանաչյանը պարգևատրվել է լիբանանյան «Մայրիներ» և ֆրանսիական «Le palme dacademie» շքանշաններով:

Բ. Կանաչյանի ստեղծագործությունները քանակով շատ չեն: Այս առթիվ կոմպոզիտորն իր նամակներից մեկում գրում է. «Ընտանիքս պահելու համար ստիպված էի մասնակի դասեր տալ մինչև ուշ գիշեր (դաշնակ, ջութակ, ներդաշնակություն), որով քիչ ժամանակ ունեի ստեղծագործելու, այդչափն ալ կպարտիմ երգչախմբիս («Գուսան»), որը վարած եմ ամբողջ 30 տարի. ուրեմն մեր համերգներու հայտագիրը լեցնելու համար աշխատած եմ միշտ նորություններ տալ ժողովրդին»<sup>2</sup>:

Բ. Կանաչյանի ստեղծագործությունն ընդգրկում է 23 խմբերգ, 7 մեներգ, 19 մանկական երգեր դաշնամուրով, ինչպես նաև «Աբեղա» օպերան: Կանաչյանը երգեր է գրել Ռ. Պատկանյանի, Հովհ. Թումանյանի, Ավ. Իսահակյանի, Դ. Վարուժանի, Լ. Շանթի, Վ. Միրաքյանի, Ս. Շահագիզի և ուրիշ հայ գրողների խոսքերով: Կոմպոզիտորը բառերը երաժշտականացրել է նուրբ հուզական մեղեդիներով, որոնք, միահյուսվելով բանաստեղծությանը, մի ամբողջություն են կազմում: Այս առումով ակնառու են «Օրորը», «Ասում են ուրին», «Ավարդի երազը» և այլ ստեղծագործություններ:

1939 թվականին Բեյրութում «Կրան Թեաթրի» բեմում տեղի ունեցավ Բ. Կանաչյանի «Աբեղա» օպերայի պրեմիերան, ինչը համարվեց երևույթ մեր «գեղարուեստին մեջ, և պատիվ կը բերե ոչ միայն Բ. Կանաչեանին, այլև հայ համայնքին»: Կանաչյանն իր երգային օպերայի լիբրետոն կազմել էր ըստ Լ. Շանթի (1869-1951) «Հին աստվածներ» դրամայի<sup>3</sup>:

«Աբեղա» օպերան Բ. Կանաչյանը նվիրել է իր տիկնոջը՝ Քրիստինե Կանաչյանին: Հենց նա էլ օպերայի առաջնախաղի ժամանակ կատարեց գլխավոր հերոսուհու՝ Սեդայի դերերգը:

Ներկայացմանը մասնակցում էր նաև «Գուսան» երգչախումբը: Ներկայացումը ղեկավարում էր հեղինակը՝ Բ. Կանաչյանը:

«Աբեղան» ջերմ ընդունելություն է գտնում: Թեև ներկայացման մեջ ընդգրկված էին սիրողներ և ոչ պրոֆեսիոնալ երգիչներ (միակ բացառությունն էր Արման Թոքատյանը), սակայն «ժողովուրդը սիրով պիտի ուզե երկրորդ, երրորդ անգամ տեսնել զայն, որքան ալ ծանոթ ըլլան բեմադրութեան նիւթա-

<sup>2</sup> Աթայան Ռ., Կանաչյան Բ., Մեներգեր, խմբերգեր, «Հայաստան» հրատ., Երևան, 1969, էջ 5:

<sup>3</sup> Լ. Շանթի «Հին աստվածներ» պատմական դրաման գրվել էր 1909-ին և հրատարակվել 1912-ին:

կան ու բարոյական թեքնիք դժվարությունները»<sup>4</sup>:

«Աբեղայի» լիբանանյան բեմելից ճիշտ քառորդ դար անց օպերայի հնչյուններն առաջին անգամ հնչեցին կոմպոզիտորի հայրենիքում: 1964թ. հոկտեմբերին Միհրան Թումաճյանը Հայաստանի կոմպոզիտորների միության դահլիճում զեկուցումով ներկայացրեց Կանաչյանի «Աբեղա» ստեղծագործության հեղինակային առաջին տարբերակը: Երաժշտությունը դաշնամուրով չորս ձեռքով ցուցադրում են դաշնակահարուհի Մարջան Մխիթարյանն ու Ռոբերտ Աթայանը: Ստեղծագործությունն արժանանում է ունկնդիրների ջերմ հավանությանը: Այդ օրվանից անցել է շուրջ հիսունհինգ տարի, իսկ «Աբեղան» այդպես էլ շարունակում է անձանոթ մնալ հայ հանդիսատեսին ու երաժշտասերին: Իսկ դրա պատճառն այն է, որ մինչ օրս հայրենիքում չի բեմադրվել «Աբեղան», չի բեմադրվել նաև այն պարզ պատճառով, որ մինչ օրս անտիպ է:

Կանաչյանը երազում էր, որ իր ստեղծագործությունները հնչեն հայրենիքում, տպագրվեն: 82-ամյա կոմպոզիտորը պատրաստվում էր այցելել հայրենիք, բայց ... չհասցրեց:

2017թ. «Առաջին անգամ համաշխարհային բեմում» ձեռնարկի շրջանակներում Նյու Յորքում Գոշ Սարգսյանի և Մարիա Սահակյանի ջանքերով բեմադրվել է Բ. Կանաչյանի ստեղծագործությունների զլուխգործոց «Աբեղա» օպերան: Ուրախալի էր այն հանգամանքը, որ օպերայի բեմականացմանը մասնակցում էին ոչ միայն հայ, այլև այլազգի երեխաներ: Այդ առթիվ Բ. Կանաչյանի դուստրը՝ Սեդա Կանաչյանը, որ ապրում է Բոստոնում, գրել է. «Համոզված եմ, որ այս յուրահատուկ ձեռնարկը մեծ արձագանք կգտնի աշխարհի սրտում՝ Նյու Յորքում, և կթևածի աշխարհով մեկ՝ տարածելով կանաչյանական քաղցրահունչ և ինքնատիպ երաժշտությունը»<sup>5</sup>:

Կոմիտասի իսկական աշակերտ և նրա գործը շարունակող երգահան Բ. Կանաչյանը կես դար շարունակ եղավ հայ երաժշտական մշակույթի ամենաջերմեռանդ գործիչներից մեկը: Ամենուրեք, որտեղ եղավ Կանաչյանը, անմիջապես բացեց իր թևերը, գրկեց մի խումբ հայորդիների, հայ երգով կայծ տվեց հայրենասիրական զգացումներին և բոցավառեց մի ոգեղեն բազին, հայ երաժշտության սրբացած մեղեդիներով կայծկլտացող բազին:

<sup>4</sup> Ձայնի եւ ճիպտի վարպետը («Աբեղայի» ներկայացման առթիւ). Օփերա Աբեղան՝ Պէլրուֆի մէջ, ԳԱԹ, Բ.Կանաչյանի ֆոնդ, N 12, Լրագրային կտրտուկներ, 34 փաթեթ, 42 թերթ:

<sup>5</sup> Premiere in NEW YORK, First time on the World scene, BARSEGH KANACHIAN, MONK OPERA.

Կոմիտասյան շնչով վերահայտնված հայ երգը Բ. Կանաչյանի արվեստով, երաժշտական բեղուն վաստակով և հատկապես սփյուռքահայ կենտրոններում կազմակերպված շքեղ համերգներով վերստին կյանք առավ հայի հոգում և ծաղկեց հայի շրթունքներին: Երգը վերջ չունի. երգը հոգուց է բխում և արվեստի հրաշագործ զորությամբ հոգիներ գրավում:

Կանաչյանը հայ երգը ապրեցրեց իր ողջ կյանքի ընթացքում: Այժմ հայ երգն է, որ իրեն կապրեցնի իր ծայնեղեն կյանքով...

Բ. Կանաչյանի երաժշտական ստեղծագործության բնորոշ հատկանշական գծերն են. **առաջինը՝ պարզություն:** Պարզությունն արվեստի գործերում այն հիմնական հատկանիշն է, որի միջոցով հեղինակին բացվող իրականությունն իր գեղեցկությամբ կպարզվի նաև այն ըմբռնելու տրամադիր նայողին, ընթերցողին, ունկնդրին: Մեր տեսողական զգայարանին հանդիպող արտաքին լայն աշխարհն ունի իր ներքին իրականությունները, որոնք հաճախ վրիպում են հասարակ մահկանացուներիս խորը թափանցելու անկարող մեր իմացումից, մինչ առարկայական ճշտությամբ կհայտնվեն արվեստագետ հոգիներին: Եվ նրանք էին, որ մեզ հրամցնում են այդ բոլորը վայելելու: Հետևաբար՝ արվեստագետի կոչումն է իրեն ծանոթ, բայց մեզ անծանոթ այլ աշխարհները բացահայտել մեզ համար, ներկայացնել մեզ հստակությամբ, պարզությամբ:

Բ. Կանաչյանի երգերը պարզ են, երկնքի կապույտի պես խորունկ, աղբյուրների ջրերի պես ջինջ: Պարզություն, որ չի շփոթվում հասարակի, գոեհիկի հետ: Վեհ ու վսեմ պարզություն...

Արվեստն ունի իր ներքին օրենքները, որոնց հնազանդ Բ. Կանաչյանը ստեղծագործել և դաշնավորել է պարզորեն, գեղեցկորեն:

**Երկրորդ հատկանիշն նրա ստեղծագործությունների խաղաղ երգայնությունն է:** Նրա ցանկացած մեղեդի ամենից առաջ արժևորվում է իր երգային լինելու հատկանիշով: Մեղեդիական բջիջը, որ իր հորիզոնական ընթացքի մեջ կշարունակվի զարգանալով և իր ավարտին կիրագործվի ռիթմական և ինտոնացիոն պատկերների մեջ, պատահականորեն իրար կցված ծայնանիշների հաջորդականություն չէ, երաժշտականորեն մտածված կուռ մտքերի շարահյուսում: Բ. Կանաչյանի երգերը խաղաղ և տրամաբանական ընթացք ունեն: Մեղեդին կարծես քնքշորեն հնչող մետաքս ծայն է, որը հասնում է մեր լսողական զգայարանին և թավիշ հպումներով իջնում մեր հոգիների խորքը: «Օրորը», «Ծով աչերը», «Տայգերը», նույնիսկ լավան բնույթով «Ուռին» և

հուզականությամբ լեցուն, թատերական արտահայտություն գտած «Ալվարդի երազը»։ Նրանք խորունկ և մնայուն հանդարտություն են փոխանցում։

**Երրորդ հապկանիչը բառերի և երաժշտական արտահայտության սերտ միությունն է։** Բ. Կանաչյանը երկար ու խորն ուսումնասիրում է բանահյուսական բովանդակությունը, իր մեջ ստեղծում ձայնային ընդհանուր մթնոլորտ, ապա իր մանրամասնությամբ խորացնելով, հասունացնելով՝ վերածում երգի այնպես, որ բառերն ու երաժշտությունը միասնություն ստեղծեն։

Բ. Կանաչյանը, բժախնդիր աշխատելով իր երգերի վրա, ցանկանալով իր հասունացած ապրումները փոխանցել ունկնդրին, ներշնչումի թարմություն է տալիս երգերին, որն անմիջապես վարակում է և հոգում մնում իբրև հուր անշեջ, որովհետև պարզ են նրա երգերը, անբռնագրոս՝ երգային մեղեդայնության և ձայնի ներդաշնակ միությամբ, հատկապես ըստ ամենայնի հայեցի ոճով մշակված և հորինված։

Բ. Կանաչյան երաժշտի դիմանկարն ամբողջացնելու համար անհրաժեշտ է անդրադառնալ նաև նրա՝ խմբավարի արժանիքներին։ Ամենից առաջ Բ. Կանաչյանը բժախնդիր խմբավար էր։ Խիստ քննություն էին անցնում բոլոր նրանք, ովքեր պետք է իր երգչախմբի մի մասը լինեին։

Համերգների ընթացքում բեմում Բ. Կանաչյանը զուսպ շարժումների խմբավար էր. անիմաստ տեղը ո՛չ գլուխը կշարժեր և ո՛չ էլ թևերը լայն կտարածեր։ Զուսպ, լուրջ, բայց ազնվական և ժուժկալ շարժումներով խումբն իր հմայքին կնվաճեր, ինչպես նաև ամբողջ սրահը։ Երգերը մեկնաբանելու մեծ Վարպետ էր։ Արդարև, նրանից բացի ո՞վ կարող էր մեկնաբանել իր երգերը, և ո՞վ կարող էր ավելի լավ թափանցել Կոմիտաս վարդապետի գոհար երգերի խորունկ էության մեջ, քան նրա արժանավորագույն աշակերտը՝ Բ. Կանաչյանը։ «Օրոր», «Նանոր», «Տալիլո», «Վարդերի հետ», «Հոյ Նար», «Շուշո», «Գորանի», «Լուսնակն ելավ», «Ալվարդի երազը», «Պճինկո», «Տայգերգ» և տասնյակ այլ երգեր ու խմբերգեր դեռ երկար պիտի ախորժալուր լինեն ունկնդիրների համար։ Իսկ «Աբեղան» դրաման, ինչպես արդեն նշել ենք, մեղեդու կառուցվածքի ժամանակակից խոր հոգեբանական և դրամատիկական բնույթով, հոգեվիճակների տրամաբանական փոխանցումներով և իր ընդհանուր ձևակառուցման հակիրճությամբ մեր ազգային երաժշտության մեծ արժեքներից է։

Անդրադառնալով Բ. Կանաչյանի և՛ մեներգերին, և՛ խմբերգերին՝ պետք է նշել, որ նա կարողացավ ստեղծել երաժշտություն, որ, արտահայտությամբ և արտահայտչականությամբ լինելով տարբեր, ոգով, ներքին բովանդակությամբ

և էությամբ շարունակում էր Կոմիտաս վարդապետի մեծագործությունը: Կանաչյանի լավագույն խմբերգերը՝ «Տալիլոն», «Հոյ Նարը», «Վարդերի հետը», սքանչելի մեներգերը՝ «Ուոհն», «Ավարդի երազը», «Պճինկոն» և մյուսները, մեր երգարվեստի վավերական արժեքներ են: Դրանք կատարյալ ստեղծագործություններ են, սակայն, կարծում ենք, այլ է «Օրորը»: Այս երգի մոգական ուժն ու անկրկնելի հմայքը թվում են այլևս անվախճան և անվերջանալի:

Բ. Կանաչյանը՝ անմահ Կոմիտասի արժանավոր այս սանը, երգեց հայ ժողովրդի սերը, իղծերը: Ձայներով «պատմեց» իր ժողովրդի սրտի բաբախումները և հաղորդակից դառնալով նրա վշտին, տրտմությանն ու հաղթանակին՝ «պատմագրեց» իր ժամանակաշրջանը: Կոմիտաս վարդապետը գտավ հայ երգը և բազմաձայնեց այն: Կանաչյանը Կոմիտասի հայտնաբերած երգի հետքերով գնաց՝ նոր նվաճումներ արձանագրելու:

Բ. Կանաչյանի՝ մանուկների համար գրված մեներգերը և խմբերգերն աչքի են ընկնում հայ ազգային երաժշտական լեզվին յուրահատուկ հնչերանգով:

Բ. Կանաչյանը, լինելով Կոմիտասի լավագույն աշակերտներից մեկը, ողջ կյանքի ընթացքում շարունակեց իր ուսուցչի գործունեությունը՝ ծառայել ժողովրդին, լինել նրա մշակը: Հայաստանի սահմաններից դուրս ստեղծագործելով իր մայրենի լեզվով՝ Բ. Կանաչյանը սփյուռքահայ մշակութային կենտրոններում կազմակերպեց շքեղ համերգներ: Նա իր երգչախմբով շուրջ կես դար ապրեցրեց հայ երգը՝ վերստին կյանք տալով նրան հայի հոգում և հայի շուրթերին: Արվեստներից ոչ մեկն այնքան պարզ չէ և իր ներգործությամբ անմիջական, ինչպես երգը: Թովիչ է մարդկային ձայնը, ազդեցիկ և ներգործող, որովհետև հոգեկան շարժումների և հուզումների անմիջական արտահայտությունն է և այլ հոգիներին հաղորդիչը:

Արվեստների մյուս տեսակները՝ նկարչություն, ճարտարապետություն, քանդակ, ինչպես նաև գործիքային երաժշտություն հասկանալու համար որոշակի պատրաստվածություն է հարկավոր, մինչդեռ երգն ավելի ազդեցիկ է և մատչելի, որովհետև բխում է անմիջապես մարդկային հոգուց և անցնում ունկնդրի հոգուն: Այստեղից էլ երգի դաստիարակչական ընդհանուր մեծ նշանակությունը հոգիների ազնվացման և բարձրացման գործում:

Բ. Կանաչյանն իր երկարատև և շրջուն կյանքի ընթացքում հավատարիմ մնաց Կոմիտասին, հայ հոգուն և ինքն իրեն: Անտրտունջ ընդունեց Սփյուռքում իրեն ընծայված պայմանները՝ Պոլսից մինչև Լիբանան, Կիպրոս, Եգիպտոս... Խանդավառեց հարազատ հայ երգով հայրենաբաղձ և հայրենազուրկ ժողովրդին:

Բ. Կանաչյանի անունն ու գործը անջնջելի կմնան հայ երաժշտության պատմության մեջ իբրև Կոմիտասի գործի մեծ ջատագով, երաժշտական գործիչ և ստեղծագործող:

Ողջ կյանքը Կանաչյանը սիրեց և հորինեց ներդաշնակ ծայներ: Մի կողմից տարածեց Կոմիտասյան երգը, մյուս կողմից նոր ակոսներ բացեց իր մշակած ուղղությամբ: Բ. Կանաչյանը շուրջ կես դար եղավ հայ մշակույթի ամենաերևելի գործիչներից մեկը, որ իր այնքա՛ն սիրելի Հայաստանը չտեսած՝ թեև այնուհանդերձ իր հոգով ու սրտով, իր իղձերով ու տենչերով, իր կյանքով անմնացորդ նվիրվեց հայոց մշակույթին:

### БАРСЕГ КАНАЧЯН: ШТРИХИ К ПОРТРЕТУ

АННА АРУТЮНЯН, ВАРДАН ГАЛСТЯН

Статья посвящена западно-армянскому композитору, дирижеру, педагогу Барсегу Каначяну. В статье дается оценка творчеству композитора, а также его роли в сохранении, развитии, распространении армянской музыкальной культуры. В течении всей жизни Барсег Каначян оставался преданным делу Комитаса, армянскому духу, самому себе.

Имя и деятельность Барсега Каначяна неоценимы в армянской музыкальной культуре, как великого продолжателя Комитаса, как музыкально-общественного деятеля, как композитора.

**Ключевые слова** – Барсег Каначян, композитор, дирижер, искусство, произведение, опера, хор.

### BARSEGH KANACHYAN: A BIOGRAPHICAL SKETCH

ANNA HARUTYUNYAN & VARDAN GALSTYAN

This article is devoted to the west-Armenian composer, conductor, and educator Barsegh Kanachyan. Here, Anna Harutyunyan & Vardan Galstyan present the significance of the composer's art and Kanachyan's role in preserving, enhancing and advocating Armenian music. He remained faithful to the music of Komitas, to the Armenian spirit and to himself all through his long life.

Kanachyan as a great exponent of Komitas' work, an eminent authority on music and a notable composer is highly esteemed and will remain as such in the history of Armenian music

**Key words** – Barsegh Kanachyan, composer, conductor, art, composition, opera, choir.